

EN SVENSK MÄRDRÖM

LO-TCO RÄTTSSKYDD VERKSAMHETSBERÄTTELSE OCH ÅRSREDOVISNING 2017

NÅGOT HAR HÄNT

SEDAN ETT ANTAL ÅR har bedömningen av vad som är godtagbara skäl för sjukpenning och sjukersättning skärpts väsentligt, i ett försök att hejda samhällets kostnader. Den utvecklingen har nu accelererat utan att lagstiftningen har ändrats. LO-TCO Rättsskydd fick in ett kraftigt ökat antal ärenden kring människor som nekats ersättning under 2017 jämfört med 2016. Detta beror inte främst på att antalet långvarigt sjuka ökar, utan på att Försäkringskassans bedömningar alltmer fjärrar sig från den verklighet som råder på den svenska arbetsmarknaden. När teoretiska principer och önsketänkande premieras framför individuella hänsyn, sunt förnuft och realism blir resultatet till slut orimligt. Dessa orimligheter drabbar redan utsatta människor.

Att nekas sjukpenning eller sjukersättning utan verklig möjlighet att försörja sig genom förvärvsarbete är en mardröm för den som drabbas. Även strikt samhällsekonomiskt blir resultatet högst tveksamt. Möjligen uppnår samhället en kortsiktigt minskad kostnad. Men det är samtidigt väl belagt att oro för ekonomin, fattigdom och utanförskap i längden riskerar att orsaka stora kostnader i form av ökad sjuklighet och utslagning.

På följande sidor beskriver vi denna oroväckande utveckling men också vad vi kan göra för att vända

tillbaka till en mer rimlig och rättssäker hantering av sjukförsäkringen.

I övrigt har det annalkande valåret inneburit att frågor om anställningsskydd och rätten att vidta stridsåtgärder hamnat i fokus. Röster har höjts för att försämrade anställningsskyddet. Men från vår horisont upplever vi att anställningsskyddet urholkas alltmer och att arbetsgivares möjligheter att godtyckligt välja vilka som ska få arbeta kvar ökat. Även inskränkningar av fackens möjligheter att vidta bland annat sympatiåtgärder har förespråkats från flera partier.

När det gäller stridsåtgärder genomfördes den mycket omfattande avtalsrörelsen 2017 utan att en enda arbetsdag förlorades på grund av strejk eller lockout.

En helt unik utveckling, särskilt med tanke på att löneökningarna hamnade på drygt 2 procent per år mitt i en högkonjunktur. Rätten att vidta sympatiåtgärder är viktigast för de grupper som själva har begränsade möjligheter att sätta ekonomisk press på arbetsgivaren genom att strejka, exempelvis lågavlönade kvinnor inom vården. Det måste politikerna förstå! I vår verksamhet upplever vi verkligen inte att problemet är att arbetstagarna har för starka rättigheter.

Dan Holke
CHEFSJURIST, VD

EN FÖRVRIDEN VERKLIGHETS BILD

UNDER ÅRET har vi sett hur Försäkringskassans beslut om vilka som ska få eller inte få sjukpenning alltmer präglats av ett världsfrånvänt önsketänkande, brist på kommunikation och orimliga beviskrav. Desperationen hos ett ökat antal människor som nekas ersättning är tydlig och speglas i ett kraftigt ökat antal försäkringsärenden hos LO-TCO Rättsskydd. Från att under 2016 ha hanterat 129 sådana ärenden, fick vi under 2017 in hela 362 nya fall kopplade till sjukförsäkringen.

Hur kan man förklara en sådan dramatisk ökning när lagstiftningen inte ändrats? I de fall vi drivit under året ser vi främst tre orsaker till att allt fler nekas ersättning på, som vi ser det, orimliga grunder. Samtliga handlar om att Försäkringskassan i sina beslut inte tar till sig verkligheten som den faktiskt ser ut.

Allra allvarligast är kanske Försäkringskassans bedömning av i vilken grad sjuka och skadade människor klarar ”normalt förekommande arbeten” på arbetsmarknaden.

”NORMALT FÖREKOMMANDE ARBETE”; MEN VAR DÅ; PÅ EN FIKTIV ELLER VERKLIG ARBETSMARKNAD?

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DEFINITION: Med ”normalt förekommande arbete” avses vanliga arbeten på arbetsmarknaden där en försäkrads arbetsförmåga kan tas till vara i full eller närmast full omfattning. Ett sådant arbete innebär krav på normal prestation där ringa eller ingen anpassning kan väntas förekomma med hänsyn till funktionshinder eller medicinska besvär hos en arbetstagare.

FÖRSÄKRINGSKASSANS TILLÄMPNING: Den enskildes arbetsförmåga bedöms utifrån den försäkrades

”medicinska förutsättningar” för arbete, inte till de faktiska krav som arbetsmarknaden ställer. Att arbetsförmedlarna bedömer att den försäkrade inte har förutsättningar att få och klara av ett arbete saknar relevans för Försäkringskassan.

HUR FRISK ÄR KOMMUNIKATIONEN MELLAN LÄKARE OCH FÖRSÄKRINGSKASSA?

Försäkringskassan kräver ”objektiva fynd” för sjukskrivning, trots att många såväl psykiska som somatiska sjukdomar inte går att ”bevisa” genom blodprov, röntgenbilder eller liknande.

Läkarna avkrävs utförliga beskrivningar av aktivitetsbegränsningar och arbetsuppgifter för patienten, en uppgift som de saknar tid, kunskap och möjlighet att utföra. I övrigt förekommer normalt ingen kommunikation mellan Försäkringskassan och läkare kring realistiska, förnuftiga och fungerande lösningar.

BLINDA TOLKNINGAR UTAN UTRYMME FÖR INDIVIDUELLA BEDÖMNINGAR?

En av grundprinciperna i sjukförsäkringen är möjligheten att göra en individuell bedömning. Idag görs detta i allt mindre utsträckning. ”Särskilda skäl”, med möjlighet att ta hänsyn till sådant som ålder och utbildning, togs bort 2008.

Dagens försäkring ställer samma krav på arbetsförmåga, yrkesbyte, omskolning och flytt på en lågutbildad 64-åring i glesbygden som på en högutbildad 33-åring i Stockholm. Detta resulterar i orimliga och hjärtlösa beslut.

Namnen i ärendena är fingerade och personen i bild är inte kopplad till fallen i texten

HUR SER DET UT I KLART DAGSLJUS?

NÄR EN MÄNNISKAS verklighet förnekas och ersätts av en myndighets önsketänkande befinner sig den försäkrade snart i en mardrömslik situation. Det har allt fler LO- och TCO-medlemmar fått uppleva. Följande exempel, tre av många, ger en bild av hur orimliga Försäkringskassans beslut kan te sig. Namnen är fingerade, men fallen är smärtsamt verkliga.

VIOLA, 57 ÅR

VIOLAS VERKLIGHET:

Viola tar sig fram med rollator och rullstol, har svår värk i vila och en stelopererad hand. Läkarna bedömer henne som *”väldigt handikappad”*. Efter 180 dagars sjukskrivning bedöms hon av Försäkringskassan mot *”normalt förekommande arbete”*.

FÖRSÄKRINGSKASSANS ÖNSKETÄNKANDE:

”Försäkringskassans uppfattning är att du trots dina olika besvär kan klara ett för dig lämpligt lättare icke koncentrationskrävande arbete där du har möjlighet att sitta ner i ditt arbete där din fotled inte utsätts för belastning.”

KLAUS, 60 ÅR

KLAUS VERKLIGHET:

Klaus har fått sina besvär utredda av läkare, arbetsförmedling och en särskild teamutredning som beställts av Försäkringskassan. Han lider av kroniska smärtor i axlarna, uppvisar låg eller mycket låg förmåga i

samtliga fysiska moment och klarar inte av att sköta hushållet på egen hand. Dessutom är Klaus psykiska förmåga nedsatt och tydligt beskriven i form av nedstämdhet, trötthet och orkeslöshet, med nedsatt minne och svårighet att hantera stress. Han uppvisar tydliga brister i exekutiv förmåga och medicinerar mot depression.

FÖRSÄKRINGSKASSANS ÖNSKETÄNKANDE:

Klaus har full arbetsförmåga i arbete som *”inte innebär tung fysisk belastning av axlar och armar med varierande och ergonomisk arbetsställning, som har en tydlig arbetsbeskrivning, som inte är stressigt och som inte innebär att han måste ta initiativ eller koncentrera sig i hög omfattning”*.

EVA, 47 ÅR

EVAS VERKLIGHET:

Eva sjukskrivs ett antal månader på grund av utmattningssyndrom, efter bedömning av såväl husläkare som specialist i psykiatri.

FÖRSÄKRINGSKASSANS ÖNSKETÄNKANDE:

”Försäkringskassan bedömer att det inte framgår några objektiva undersökningsfynd eller begränsningar som bekräftar en uttalad psykisk nedsättning och talar för att du inte skulle kunna utföra dina arbetsuppgifter som regionchef.” Handläggaren underkänner därmed läkarnas bedömning och Maria nekas sjukpenning för hela sjukperioden på drygt fem månader.

FYRA FÖRSLAG PÅ HUR SVERIGE KAN VAKNA UPP

1. FÖRTYDLIGA ARBETSMARKNADSBEGREPPET

Förtydliga arbetsmarknadsbegreppet så att det klart och tydligt framgår att det handlar om en verklig arbetsmarknad där Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen gör samma tolkning. Först då bedömningen av arbetsförmåga sker mot verkliga arbeten, inte fiktiva, kan den enskilde förstå och acceptera besluten.

2. ÅTERINFÖR DE ”SÄRSKILDA SKÄL” SOM ANVÄNDES FRAM TILL JULI 2008

Särskilt vad gäller sjukersättning. Det gör det möjligt att ta individuella och rimliga hänsyn.

3. MINSKA HANDLÄGGARENS BEDÖMNINGSPUTRYMME

Behandlande läkares bedömning ska ges större vikt i sjukskrivningsprocessen.

4. FÖRBÄTTRA KONTAKTEN MELLAN FÖRSÄKRINGSKASSAN OCH VÅRDEN

Förstärk legitimiteten vid skrivande av läkarintyg.

PRINCIPIELLT VIKTIGA DOMAR UNDER 2017

NÄR SJUK LOTTA BLEV FRISK TROTS ATT HON VAR SJUK

När Lotta inte längre kunde arbeta som konsult på grund av depression och svår ångest, och senare även bipolär sjukdom, beviljades hon sjukpenning från och med den 2 juni 2015. Sjukskrivningen löpte på fram till november 2016, då Försäkringskassan beslöt att hon från den 11 november till den 31 december 2016 återigen var att anse som arbetsför. Lottas sjukpenning drogs in trots att hon lämnat in läkarintyg som uttryckligen visade att hon ännu inte kunde återgå till sitt nuvarande arbete. Läkaren intygade också att ett eventuellt byte av arbetsplats riskerade att ytterligare försämra hennes arbetsförmåga.

Försäkringskassan hävdade – i strid med läkarens bedömning att hennes arbetsförmåga var helt nedsatt – att hon återigen var arbetsför. Plötsligt utgjorde Lottas sjukdom bara ”*små avvikelser från ett normalt tillstånd*”. Om hennes nuvarande arbete var alltför stressigt kunde hon alltid söka något annat ”normalt på arbetsmarknaden förekommande arbete” menade Försäkringskassan i sitt beslut.

Lotta överklagade till förvaltningsrätten med stöd av sitt fackförbund. LO-TCO Rättsskydd företrädde henne.

Förvaltningsrätten konstaterade att Försäkringskassan beviljat Lotta hel sjukpenning inte bara före utan även efter den aktuella perioden i slutet av 2016. Likaså ansåg domstolen att Lottas sjukdomssymptom enligt läkarintygen i allt väsentligt varit desamma under den period då Försäkringskassan drog in hennes sjukpenning som de varit före och efter. Domen gav därmed Lotta rätt till sjukpenning även för den indragna perioden under november och december 2016.

Det är inte ovanligt att Försäkringskassan bortser från de bedömningar som görs i läkarintyg. Men att det plötsligt uppstår ett avbrott i utbetalningen av sjukpenning utan att sjukdomsbilden förändrats kan tyckas inkonsekvent. Lottas historia visar att det då kan löna sig att överklaga i domstol.

ARBETSFÖRMEDLINGEN SÄGER SI. FÖRSÄKRINGSKASSAN SÄGER SÅ.

Man kan tycka att Arbetsförmedlingens bedömning av den sjukes arbetsförmåga och dennes möjlighet att klara på arbetsmarknaden förekommande arbeten borde väga tungt. Men Pelle har fått erfara att så inte är fallet. Vad Arbetsförmedlingen anser verkar sakna betydelse för Försäkringskassans beslut.

Pelles medicinska journal omfattar besvär av många slag: smärtor från fraktur, diskbräck, harpest och lungsjukdomen sarcoidos. Därför har han varit helt eller delvis sjukskriven från sitt arbete som datatekniker sedan 2014. Läkarintygen visar att han på grund av nacksmärtor har begränsad möjlighet att arbeta med armarna och att han lider av sömnstörningar. Trots omfattande anpassningar av arbetsplatsen bedömde läkare att han inte kunde arbeta mer än i bästa fall halvtid. Pelle arbetar därför 50 procent med lönebidrag.

Efter att en längre tid beviljats sjukpenning beslöt Försäkringskassan att Pelles nacksmärtor inte var tillräckliga för att motivera fortsatt sjukskrivning. Därför nekades han sjukpenning för längre sjukskrivningsperioder under 2015 och 2016. Försäkringskassan höll med om att datorarbete inte var lämpligt för Pelle, men att han istället obehindrat kunde ”*utföra ett annat varierat och lätt rörligt arbete som inte speciellt belastar armar och nacke*”. Sådana arbeten var normalt förekommande på arbetsmarknaden, menade man i sitt beslut.

Att Arbetsförmedlingen redovisade en annan uppfattning bortsåg Försäkringskassan från. Trots optimala förhållanden på arbetsplatsen har försök visat att Pelle inte klarar av att jobba mer än halvtid på grund av belastningskänslighet, smärtpåverkan och grava sömnbesvär, konstaterade Arbetsförmedlingen. Likaså bedömde man att hans omfattande begränsningar sätter ned hans arbetsförmåga oavsett vilket yrke han väljer, och rekommenderade att han får fortsätta i sitt befintliga arbete på halvtid.

Pelle överklagade Försäkringskassans avslag med stöd av ombud från LO-TCO Rättsskydd. Förvaltningsrättens dom är glasklar; Pelle anses ha haft en till hälften nedsatt arbetsförmåga inte bara i sitt ordinarie arbete utan även

”i annat arbete som är normalt förekommande på arbetsmarknaden”. Alldeles särskild vikt lade domstolen vid Arbetsförmedlingens erfarenheter från och bedömning av Pelles arbetsförmåga. Därmed gavs Pelle rätt till sjukpenning för de aktuella perioderna.

Förhoppningsvis bidrar domen till att Försäkringskassans samarbete med Arbetsförmedlingen blir bättre i framtiden.

KORTSIKTIG BESPARING KUNDE HA BLIVIT RIKTIGT KOSTSAM. FÖR SAMHÄLLET OCH FÖR IDA.

I samband med att Ida födde sitt andra barn drabbades hon av psykisk ohälsa. Under hösten mådde hon allt sämre, och blev då sjukskriven av sin distriktsläkare. Han intygade att Idas tillstånd var allvarligt, och baserade sin diagnos utmattningssyndrom på flera tillförlitliga tester som visade att Ida led av utmattningsdepression. Han intygade vidare att hon var trött, gråtmild, tappade tråden, hoppade i tankarna, hade svårt att minnas och var ångestfylld.

Läkaren sjukskrev Ida, då hon inte bedömdes kunna sköta sina arbetsuppgifter som butiksanställd. Samtidigt fick hon behandling i form av antidepressiv medicin kombinerat med KBT. Ida jobbade mycket med sig själv och kände sig bättre.

Redan efter knappt sex veckor ville hon själv börja jobba halvtid, trots att hon hade kunnat fortsätta att vara sjukskriven full tid. Det gick i stort sett bra, förutom att hennes kvarvarande sjukdomssymptom gjorde att hon orsakade en arbetsplatsolycka. Hon drabbades också av panikångestattacker då hon satt i kassan. Läkaren och terapeuten var ense i bedömningen av Ida. Hon hade under denna period inte kunnat utföra ett heltidsarbete.

Efter cirka två månaders halvtidsarbete var Ida tillräckligt frisk för att återigen jobba heltid och gör så fortfarande efter ett år.

Trots tydlig diagnos och läkarintyg nekade Försäkringskassan att betala sjukpenning under hennes sjukdomsperiod. Läkarintygen visade inte att Idas arbetsförmåga var nedsatt med minst en fjärdedel, menade man. Hon hade ju ett

enkelt arbete och kände sig dessutom snart bättre, förklarade man i sitt beslut. Försäkringskassan fann inte heller några ”objektiva medicinska fynd”, trots att flera tillförlitliga tester visat att Ida led av utmattningssyndrom.

Förvaltningsrätten underkände Försäkringskassans bedömning. Man menade att Idas sjukdomsbesvär tydligt hade påverkat hennes arbetsförmåga och att hon därmed har rätt till sjukpenning för de perioder hon varit sjukskriven.

Det är inte svårt att se att Försäkringskassans beslut riskerar att orsaka stora samhällskostnader i ett längre perspektiv. För vad hade hänt om Ida tvingats arbeta – trots sina besvär? Enligt läkaren hade hon då riskerat att drabbas av långvariga utmattningssymptom. Nu blev Ida fullt arbetsför redan efter drygt tre månader, tack vare sjukskrivning och adekvat behandling.

MÅNGA BESKYLLNINGAR BAKOM AVSKEDANDE. MEN VAD VAR BEVISAT?

Adam hade under många år jobbat sig upp inom ett import- och distributionsföretag. Som produktionsledare hade han skaffat sig en ansvarsfull förtroendeställning. Efter en händelse en höstdag 2016 blev han avskedad. Arbetsgivaren framförde ett stort antal beskyllningar mot Adam. Han påstods ha uttalat hot mot arbetskollegan Roger. Dessutom ska han ha varit inblandad i sin sons, även denne verksam inom företaget, allvarliga misshandel av Roger. Bland annat ska han själv ha utdelat flera knytnävsslag. Därefter ska han ha gett en anställd i uppdrag att förmå arbetskollegor att ta tillbaka sina vittnesuppgifter och själv farit med osanning i tingsrätten. Slutligen, hävdade arbetsgivaren, var flera anställda rädda för Adam och hotade därför med att säga upp sig.

Adam bestred samtliga anklagelser. Med en jurist från LO-TCO Rättsskydd som ombud tog han ärendet till Arbetsdomstolen. Domstolens praxis är att beviskraven i fall som detta, till exempel hot och misshandel, inte kan sättas lägre än för motsvarande brottmål. Det ska med andra ord vara ställt utom rimligt tvivel att Adam har agerat på det sätt som arbetsgivaren påstår för att motivera ett avskedande.

Många vittnen hördes och vissa vittnen bekräftade delar av arbetsgivarens version. Men vid sin bevisvärdering fann domstolen att arbetsgivaren bara kunnat styrka en bråkdel av sina allvarliga anklagelser mot Adam. Man ansåg det endast bevisat att Adam till Roger uttalade ”du ska kläs av naken” inför kollegorna och att han genom detta skapat en hotfull stämning.

Det uttalandet var dock inte tillräckligt för att motivera ett avskedande eller en uppsägning och avskedandet ogiltigförklarades. Arbetsgivaren ålades att betala utebliven lön till Adam och ett skadestånd på 80 000 kronor.

Fallet är principiellt intressant då det illustrerar att det ställs höga beviskrav på en arbetsgivare som framför anklagelser mot en anställd för att det ska finnas saklig grund för uppsägning eller avskedande.

VILKA BISYSSLOR FÅR EN STATSANSTÄLLD ÅTA SIG?

Martin arbetar som bombtekniker hos Polismyndigheten och är därmed inte alls involverad i några frågor kopplade till trafik. Däremot har han som bisyssla att vara instruktör i säker och sparsam körning åt ett fristående företag. Han gör detta på sin fritid och fakturerar för detta cirka 20 000 kronor om året genom en egen enskild firma. Martins närmaste chef har inte haft några invändningar mot detta extraarbete, så länge det inte gått ut över Martins arbete hos Polisen.

Efter att detta pågått i två år krävde dock Polismyndigheten att han skulle sluta åta sig bisysslan. Man menade bland annat att instruktörsuppdraget inte var förenligt med Martins anställning hos Polisen. Martins opartiskhet skulle kunna ifrågasättas vid bedömning och åtgärder som har anknytning till Martins uppdrag som polis, menade man. Och även om detta inte gällde Martin personligen kunde förtroendet rubbas för andra arbetstagare inom Polisen eller för myndigheten som sådan.

Polisförbundet invände mot detta och drev saken i Arbetsdomstolen. Då Martin varken har en chefsposition inom Polismyndigheten eller arbetar med trafikfrågor kan bisysslan inte på något sätt anses påverka vare sig hans egen eller någon kollegas opartiskhet, hävdade förbundet.

Arbetsdomstolen konstaterar i sin dom att risken för förtroendeskada rent generellt är hög när det gäller poliser. Därför ska risken för sådana skador vara liten för att en bisyssla ska accepteras. Samtidigt innebär det faktum att en statsanställd engagerar sig i näringsverksamhet inte per automatik att bisysslan är förtroendeskadlig. Det måste i så fall finnas en beröringspunkt mellan bisysslan och den statsanställdes arbetsuppgifter som är av betydelse för opartiskheten i arbetet vid myndigheten, menar domstolen.

I Martins fall fann inte Arbetsdomstolen några sådana beröringspunkter. Risken att någon skulle få föreställningen att Polismyndigheten skulle särbehandla det utbildningsföretag där Martin hade sin bisyssla eller dess kunder och eventuella konkurrenter ansågs som mycket ringa.

Arbetsdomstolen fann därför att Martins extraarbete var tillåtet.

Domen förtydligar att det inte per automatik kan råda förbud för en statsanställd att ha ett extraarbete. Det visar ytterligare ett fall där LO-TCO Rättsskydd under året företrädde Polisförbundet. Här gällde det en utredare inom en familjevårdssektion hos Polisen som samtidigt var delägare och styrelseordförande i ett företag som arrangerar föreläsningar i skolorna om bland annat farorna på internet.

Även här bedömde domstolen att beröringspunkterna var så få att bisysslan var godtagbar.

VAR ”SOPKONFLIKTEN” ÖVERHUVUDTAGET EN STRIDSÅTGÄRD?

Den 5 juli 2017 stod arbetet stilla hos renhållningsföretaget RenoNorden. Biltrafikens Arbetsgivareförbund valde då att stämma svenska Transportarbetareförbundet och de 49 arbetstagarna för det de ansåg vara en olovlig stridsåtgärd. Några av arbetstagarna återgick i arbete efter några dagar men många sa upp sig och återkom aldrig till arbetet.

Frågan var om renhållningsarbetarna deltagit i en olovlig stridsåtgärd enligt medbestämmandelagen? Biltrafikens Arbetsgivareförbund hävdade att så var fallet, och krävde 5 000 kronor i skadestånd av respektive arbetstagare.

Transport bestred att det varit frågan om en olovlig stridsåtgärd. Tvärtom var det RenoNorden som hade omöjliggjort arbete genom att låsa in nycklarna till sopbilar och soprum, hävdade man. Skälet var att företaget och de anställda inte kunnat komma överens om tre arbetstagares skyldighet att utföra en nyckelinventering. Eftersom Transport hade lagt ett tolkningsföretråde enligt 34 § MBL var arbetstagarna inte skyldiga att medverka i inventeringen. Inte heller kan de sjukskrivningar eller uppsägningar som gjordes i samband med konflikten betraktas som olovliga stridsåtgärder, menade Transport.

Biltrafikens Arbetsgivareförbund hade en annan bild av vad som skett. Nycklarna var alltid inlåsta nattetid. De arbetsledare som normalt låser upp nyckelskåpen på morgonen vägrade dock att göra det den 5 juli. Orsaken var att arbetstagarna gemensamt beslutat att lägga ner arbetet, trots att åtgärden inte beslutats av Transport. Vid överläggningar med Transport den 5-6 juli var man överens om att det pågick en olovlig stridsåtgärd.

Omkring den 7 juli sjukanmälde sig 35 av arbetstagarna och omkring den 12 juli sade fler än 33 av dem upp sig

Eftersom detta var en gemensamt planerad aktion utan sanktion från Transport ska det anses vara en olovlig stridsåtgärd, menade man. Såväl missnöje med nyckelinventeringen som en planerad ny lönomodell låg bakom aktionen, hävdade Arbetsgivareförbundet.

Arbetsdomstolen hänvisade till medbestämmandelagen, där det slås fast att arbetsgivare och arbetstagare inte får vidta en stridsåtgärd om den inte beslutats i behörig ordning, i detta fall av Transport. Vad som är en stridsåtgärd är inte klart definierat. Men om en grupp arbetstagare gemensamt beslutar att lägga ner arbetet i syfte att utöva påtryckningar på arbetsgivaren utgör detta i princip en stridsåtgärd, menade domstolen.

Trots flera tveksamheter kring hur arbetsgivaren planerat och genomfört nyckelinventeringen kom Arbetsdomstolen fram till att Transport inte lagt något tolkningsföretråde, även om de anställda kan ha uppfattat det så. Likaså bedömde domstolen att de omfattande sjukskrivningarna varit ett led i stridsåtgärderna och att arbetsgivaren haft rätt att begära förstadagsintyg. Däremot ansåg man inte att uppsägningarna i sig varit stridsåtgärder då syftet med dessa var att faktiskt lämna anställningen.

Arbetsdomstolen slog fast att det varit frågan om en olovlig stridsåtgärd, att ett normalt skadestånd för en arbetstagare som deltar i en sådan numera är 3000 kr och att utgångspunkten är att alla som deltagit i stridsåtgärden ska betala lika mycket. De strejkande dömdes att betala skadestånd på mellan 2 500 och 3 500 kronor per anställd plus rättegångskostnader.

Fallet visar hur stark ställning fredsplikten har på den svenska arbetsmarknaden. Ingendera parten får vidta några stridsåtgärder om de inte har beslutats av den organisation där arbetstagarna eller arbetsgivaren är medlem.

LO-TCO RÄTTSSKYDD AB ÅRSREDOVISNING 2017

Styrelsen och verkställande direktören för LO-TCO Rättsskydd AB får härmed avge årsredovisning för räkenskapsåret 2017.

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

Information om verksamheten

LO-TCO Rättsskydd AB är fackföreningsrörelsens juridiska byrå. Uppdragsgivarna är framförallt LO:s och TCO:s medlemsförbund och klienterna består oftast av enskilda fackföreningsmedlemmar som beviljats rättshjälp av sina förbund. Vi är specialiserade på arbetsrätt och socialförsäkringsrätt, dvs på tvister som berör arbetet. Vår huvuduppgift är att driva tvister i domstol, men vi har även utbildningsverksamhet och juridisk rådgivning. I uppdraget ligger också att driva strategiska mål i domstol och att bidra i den offentliga debatten med våra erfarenheter.

Företaget har sitt säte i Stockholm.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Antalet nyanmälda ärenden uppgick till 1 157 (974). Anställda hos LO-TCO Rättsskydd AB har såsom ombud i 203 (247) fall ingivit stämningsansökan eller svaromål inför domstol. Dessutom har inom bolaget handlagts ett stort antal mål angående försättning i konkurs och lönegaranti. Socialförsäkringsmålen drivs i förvaltningsrätt, kammarrätt eller Högsta förvaltningsdomstolen.

I 11 (14) av Arbetsdomstolens 45 (37) refererade domar under 2017 har någon av Rättsskyddsbolagets jurister varit

ombud. 6 (3) brottmål har handlagts av bolagets jurister.

I ärenden som avslutats under året har direkt utverkats 198 154 tkr (151 020 tkr) i ersättning för de fackliga organisationerna och deras medlemmars räkning. 26 (22) omfattande rättsutredningar har gjorts. Dessutom har Rättsskyddsbolaget i övrigt biträtt med omfattande rådgivning i arbets- och socialförsäkringsrättsliga spörsmål. Bolaget har anordnat flera egna seminarier för förbundens anställda och förtroendevalda. Anställda vid bolaget har också medverkat vid ett stort antal kurser och konferenser som föreläsare.

Framtida utveckling

Antalet inkomna ärenden på försäkringsrättsenheten har under året ökat kraftigt. Orsaken är att antalet tvister som rör sjukförsäkringen har ökat dramatiskt. Arbetsrättsenheten fick in något färre antal ärenden än 2016. För att möta ökningen av antalet ärenden på försäkringsrättsenheten har flera jurister anställts under året. På arbetsrättsenheten har antalet jurister i tjänst minskat något. Vi bedömer att bolagets totala verksamhet kommer att ha ungefär samma omfattning under 2018 som under 2017.

Alla LO-förbund anlitar numera regelbundet bolaget. Samtliga TCO-förbund och många Saco-förbund anlitar bolagets försäkringsrättsenhet. Ett antal TCO-förbund och

några Saco-förbund anlitar regelbundet även arbetsrättsenheten.

Bolagets verksamhet präglas av stabilitet och vi bedömer därför att några större förändringar av verksamheten inte kommer att ske de närmaste åren.

Ägarförhållanden

LO-TCO Rättsskydd AB ägs till 90% av Landsorganisationen i Sverige samt till 10% av TCO. Av årets totala omsättning avser 2,5% (2,4) försäljning till LO, vilket också

utgör den försäljning som skett inom koncernen. Moderorganisationen Landsorganisationen i Sverige, 802001-9769, Stockholm, upprättar koncernredovisning.

Resultat och ställning

Bolagets verksamhet ska bedrivas utan vinstsyfte. Bolaget redovisar för året ett överskott pga återbäring på försäkringspremier från Folksam, vilket inte var förutsatt i budget. För bolagets resultat och ställning i övrigt hänvisas till efterföljande resultaträkning, balansräkning och noter.

Förändring av eget kapital (Tkr)

	Aktiekapital	Reservfond	Balanserat resultat	Årets resultat	Totalt
Belopp vid årets ingång	7 000	3 600	30 018	-1 332	39 286
Disposition enligt beslut av årets årsstämma:			-1 332	1 332	0
Årets resultat				9 061	9 061
Belopp vid årets utgång	7 000	3 600	28 686	9 061	48 347

Flerårsöversikt (Tkr)

Bolagets ekonomiska utveckling i sammandrag:

År	2017	2016	2015	2014	2013
Nettoomsättning	57 420	58 757	61 105	61 686	61 191
Förändring pågående arbeten	2 289	-2 382	-2 583	1 323	-688
Resultat efter finansiella poster	10 081	-2 023	-759	-291	-1 054
Omsättning / anställd	1 571	1 446	1 540	1 616	1 441
Medelantalet anställda	38	39	38	39	42
Soliditet (%)	82,2	76,4	73,6	72,9	80,1

Nyckeltalsdefinitioner framgår av not 1.

Förslag till vinstdisposition

Till årsstämmans förfogande står följande vinstmedel:

Balanserad vinst		28 685 609
Årets resultat		9 060 660
	kronor	37 746 269
Styrelsen föreslår att vinstmedlen disponeras så att i ny räkning överföres		37 746 269
	kronor	37 746 269

RESULTATRÄKNING

	Not	2017	2016
Nettoomsättning	1	57 420	58 758
Förändring av pågående arbete för annans räkning		2 289	-2 382
Övriga rörelseintäkter	2	10 347	20
Summa rörelsens intäkter		70 056	56 396
<i>Rörelsens kostnader</i>			
Övriga externa kostnader	3,4	-13 539	-13 212
Personalkostnader	5	-46 180	-45 248
Avskrivningar och nedskrivningar av materiella anläggningstillgångar		-425	-246
Summa rörelsens kostnader		-60 144	-58 706
Rörelseresultat		9 912	-2 310
<i>Resultat från finansiella poster</i>			
Resultat från övriga värdepapper och fordringar som är anläggningstillgångar		104	285
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		70	8
Räntekostnader och liknande resultatposter		-5	-6
Resultat efter finansiella poster		10 081	-2 023
Bokslutsdispositioner	6	-288	875
Resultat före skatt		9 793	-1 148
Skatt på årets resultat	7	-732	-184
Årets resultat		9 061	- 1 332

BALANSRÄKNING

	Not	2017-12-31	2016-12-31
TILLGÅNGAR	I		
<i>Anläggningstillgångar</i>			
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	8	739	561
Maskiner	9	28	9
Inventarier	10	787	231
		1 554	801
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>			
Andra långfristiga värdepappersinnehav	11	9 771	9 757
Uppskjuten skattefordran		491	1 033
		10 262	10 790
Summa anläggningstillgångar		11 816	11 591
<i>Omsättningstillgångar</i>			
<i>Varulager m m</i>			
Pågående arbete för annans räkning		23 141	20 707
		23 141	20 707
<i>Kortfristiga fordringar</i>			
Kundfordringar		9 345	7 968
Fordringar hos koncernföretag		800	1 118
Aktuella skattefordringar		2 174	2 364
Övriga kortfristiga fordringar		20	55
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	12	1 701	1 823
		14 040	13 328
<i>Kortfristiga placeringar</i>			
Övriga kortfristiga placeringar	13	8 106	1 606
		8 106	1 606
<i>Kassa och bank</i>		1 797	4 241
Summa omsättningstillgångar		47 084	39 882
SUMMA TILLGÅNGAR		58 900	51 473

BALANSRÄKNING

	Not	2017-12-31	2016-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER	I		
Eget kapital			
<i>Bundet eget kapital</i>			
Aktiekapital		7 000	7 000
Reservfond		3 600	3 600
		10 600	10 600
<i>Fritt eget kapital</i>			
Balanserad vinst		28 686	30 018
Årets resultat		9 061	-1 332
		37 747	28 686
Summa eget kapital		48 347	39 286
Obeskattade reserver			
Periodiseringsfond		288	0
Avsättningar	14		
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser		1 795	3 779
Summa avsättningar		1 795	3 779
Kortfristiga skulder			
Skulder till koncernföretag		79	0
Leverantörsskulder		501	803
Övriga kortfristiga skulder		2 338	2 447
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	15	5 552	5 158
Summa kortfristiga skulder		8 470	8 408
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		58 900	51 473

NOTER

Tkr

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänna upplysningar

LO-TCO Rättsskydd ABs årsredovisning har upprättats enligt årsredovisningslagen och BFNAR 2012:1 Års- och koncernredovisning (K3).

Redovisningsprinciperna är oförändrade jämfört med föregående år.

Intäktsredovisning

I tjänsteuppdrag på löpande räkning redovisas inkomsten som är hänförlig till ett tjänsteuppdrag som intäkt i takt med att arbetet utförs.

Anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade avskrivningar enligt plan och eventuella nedskrivningar.

Materiella anläggningstillgångar skrivs av systematiskt över tillgångens bedömda nyttjandeperiod. När tillgångarnas avskrivningsbara belopp fastställs, beaktas i förekommande fall tillgångens restvärde.

Avskrivning sker linjärt över den förväntade nyttjandeperioden med hänsyn till väsentligt restvärde. Följande avskrivningstider tillämpas:

Förbättringsutgifter på annans fastighet	3 år
Maskiner och inventarier	5 år

Finansiella instrument

Finansiella instrument som är avsedda för långsiktigt innehav redovisas till anskaffningsvärdet. Instrumentet redovisas i balansräkningen när bolaget blir part i instrumentets avtalsmässiga villkor. Finansiella tillgångar tas bort från balansräkningen när rätten att erhålla kassaflöden från instrumentet har löpt ut eller överförs och bolaget har överfört i stort sett alla risker och förmåner som är förknippade med äganderätten.

Har en finansiell anläggningstillgång på balansdagen ett lägre värde än det bokförda värdet skrivs tillgången ner till detta lägre värde om det kan antas att värdenedgången är bestående.

Kundfordringar/kortfristiga fordringar

Kundfordringar och kortfristiga fordringar redovisas som omsättningstillgångar till det belopp som förväntas bli inbetalt efter avdrag för individuellt bedömda osäkra fordringar

Leasingavtal

Då de ekonomiska risker och fördelar som är förknippade med tillgången inte har övergått till leasetagaren klassificeras leasingen som operationell leasing. Leasingavgiften kostnadsförs och redovisas linjärt över leasingperioden.

Inkomstskatter

Total skatt utgörs av aktuell skatt och uppskjuten skatt. Skatter redovisas i resultaträkningen.

Redovisade inkomstskatter innefattar skatt som ska betalas eller erhållas avseende aktuellt år och justeringar avseende tidigare års aktuella skatt, samt uppskjuten skatt på temporär skillnad avseende avsättning till pensionskulder.

Skatteskulder/-fordringar värderas till vad som enligt företagets bedömning ska erläggas till eller erhållas från Skatteverket. Bedömningen görs enligt de skatteregler och skattesatser som är beslutade eller som är aviserade och med stor säkerhet kommer att fastställas.

Ersättningar till anställda

Företaget har pensionsförpliktelser till de anställda. Pensionsförpliktelsen redovisas som en avsättning under långfristiga skulder.

Anställda födda efter 1 juli 1978 omfattas av KTPI. Det är en premiebestämd pension där 4,7% av bruttolönen sätts av upp till 7,5 inkomstbasbelopp och 30% av lönedelar därutöver. Övriga anställda, samt efter eget val födda 1 juli 1978 – 30 juni 1983, omfattas av KTP2 som är en förmånsbestämd pension. Födda före 1 juli 1978 har till viss del även premiebestämd pension. Vad gäller förmånsbestämda pensioner har bolaget valt tryggandeformen försäkring och är genom kollektivavtal bundet till Folksam Liv, kooperativa tjänstepensioner. Försäkring är en tryggandeform som innebär att det är försäkringsbolaget som bär de flesta riskerna. Konsolideringsnivån inom Folksam Liv är hög för såväl förmånsbestämda som premiebestämda pensioner.

Bolaget är bundet av pensionsavtal mellan KFO och FTF vilket bland annat ger vissa arbetstagare rätt att gå i pension vid 62 års ålder. När en anställd utnyttjar den möjligheten är bolaget skyldigt att betala en pensionspremie till Folksam, vilken beräknas i förhållande till den anställdes lön.

Avsättningen i balansräkningen värderas till den bästa uppskattningen av den ersättning som skulle krävas för att reglera förpliktelsen på balansdagen. Resterande del av förpliktelsen redovisas som en eventalförpliktelse.

Nyckeltalsdefinitioner

Soliditet

Eget kapital och obeskattade reserver (med avdrag för uppskjuten skatt) i förhållande till balansomslutningen.

Omsättning/anställd

(Nettoomsättningen + förändring av pågående arbete)/medeltalet anställda.

Not 2

Övriga rörelseintäkter

Utdelning överskott Folksam Liv
Diverse övriga intäkter

2017	2016
10 316	0
31	20
10 347	20

Not 3

Leasingavtal

Årets leasingkostnader avseende leasingavtal uppgår till 5 348 Tkr.

Not 4

Arvode till revisorer

Med revisionsuppdrag avses granskning av årsredovisningen och bokföringen samt styrelsens förvaltning, övriga arbetsuppgifter som det ankommer på bolagets revisor att utföra samt rådgivning eller annat biträde som föranleds av iakttagelser vid sådan granskning eller genomförandet av sådana övriga arbetsuppgifter.

PWC
Revisionsuppdrag
Rådgivning

2017	2016
314	136
78	0
392	136

Not 5 Anställda och personalkostnader

	2017	2016
<i>Medelantalet anställda</i>		
Kvinnor	23	22
Män	15	17
	38	39
<i>Löner och andra ersättningar</i>		
Styrelse och verkställande direktör	1 299	1 349
Övriga anställda	26 308	27 495
	27 607	28 844
<i>Sociala kostnader</i>		
Pensionskostnader för verkställande direktören	506	450
Pensionskostnader för övriga anställda	6 491	4 232
Övriga sociala avgifter enligt lag och avtal	8 763	10 036
	15 760	14 718
Totala löner, ersättningar, sociala kostnader och pensionskostnader	43 367	43 562

För verkställande direktören finns ett trygghetsavtal som innebär två års tjänstgöringsfri uppsägningstid vid uppsägning från arbetsgivarens sida.

Not 6 Bokslutsdispositioner

	2017	2016
Avsättning till periodiseringsfond	-288	0
Återföring från periodiseringsfond	0	875
	-288	875

Not 7 Aktuell och uppskjuten skatt

	2017	2016
<i>Skatt på årets resultat</i>		
Aktuell skatt	190	
Uppskjuten skatt hänförlig till pensionsavsättningar	542	184
Totalt redovisad skattekostnad	732	184
Uppskjuten skattefordran		
Belopp vid årets ingång	1 033	1 217
Under året återförda belopp	-542	-184
Belopp vid årets utgång	491	1 033

Den uppskjutna skatten är hänförlig till pensionsavsättningar.

Not 8 Förbättringsutgifter på annans fastighet

	2017	2016
Ingående anskaffningsvärden	721	721
Inköp	435	
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	1 156	721
Ingående avskrivningar	-160	0
Årets avskrivningar	-257	-160
Utgående ackumulerade avskrivningar	-417	-160
Utgående redovisat värde	739	561

Not 9 Maskiner och andra tekniska anläggningar

	2017	2016
Ingående anskaffningsvärden	50	3 817
Inköp	25	–
Försäljningar/utrangeringar	–	-3 767
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	75	50
Ingående avskrivningar	-41	-3 756
Försäljningar/utrangeringar	–	3 735
Årets avskrivningar	-6	-20
Utgående ackumulerade avskrivningar	-47	-41
Utgående redovisat värde	28	9

Not 10 Inventarier, verktyg och installationer

	2017	2016
Ingående anskaffningsvärden	844	2 505
Inköp	706	200
Försäljningar/utrangeringar	-	-1 861
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	1 550	844
Ingående avskrivningar	-614	-2 441
Försäljningar/utrangeringar	-	1 893
Årets avskrivningar	-149	-66
Utgående ackumulerade avskrivningar	-763	-614
Utgående redovisat värde	787	230

Not 11 Andra långfristiga värdepappersinnehav

	2017	2016
Ingående anskaffningsvärden	9 757	9 740
Inköp	14	17
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	9 771	9 757
Utgående redovisat värde	9 771	9 757
Marknadsvärde	10 312	10 269

Not 12 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	2017	2016
Förutbetalda hyror	1 165	1 143
Upplupna intäkter	68	68
Övriga poster	468	613
I 701	1 701	1 824

Not 13 Kortfristiga placeringar

	2017	2016
Bokfört värde, totalt	8 106	1 606
Marknadsvärde	8 127	1 638

Not 14 Avsättningar

	2017	2016
<i>Pensioner och liknande förpliktelser</i>		
Belopp vid årets ingång	3 779	4 452
Under året återförda belopp	-1 984	-673
	1 795	3 779

Not 15 Upplupna kostnader & förutbetalda intäkter

	2017	2016
Upplupna semesterlöner	1 730	1 557
Upplupna sociala avgifter och löneskatt	3 482	3 393
Övriga poster	340	209
	5 552	5 159

Not 16 Eventualförpliktelser

	2017	2016
<i>Avsättningar för pensioner enligt avtal KFO/FTF</i>	4 017	5 062

Stockholm den 15 mars 2018

Therese Guovelin
Ordförande

Dan Holke
Verkställande direktör

Kjell Ahlberg
Åsa Erba Stenhammar
Johan Ingelskog
Annika Nilsson
Linda Palmetzhofer
Peter Sjöstrand

Sture Thorsell
Magnus Eriksson
Arbetsgarerep.
Ann-Marie Stenberg Carlsson
Bo-Arne Andersson
Valle Karlsson

Magnus Lundberg
Eva-Lotta Ramberg
Lea Skånberg
Malin Wulkan
Annika Ewerblad
Arbetsgarerep.

ORGANISATION

LO-TCO Rättsskydd styrs av LO- och TCO-förbunden. Nittio procent av aktierna ägs av LO. Resterande tio procent äger TCO. LO-TCO Rättsskydd ger juridisk service åt LO, TCO, förbunden och deras medlemmar.

Mer än tre miljoner medlemmar kan, efter beslut om rättshjälp från det egna förbundet, få juridiskt stöd i rättsliga angelägenheter som har anknytning till arbetet.

Arbetsutskott

Styrelsen utser inom sig ett arbetsutskott som, tillsammans med VD, svarar för den övergripande förvaltningen. AU bestod under 2017 av ordförande Therese Guovelin, vice ordförande Johan Ingelskog, Lea Skånberg, Peter Sjöstrand, Magnus Lundberg, VD Dan Holke och personalens representant Magnus Eriksson.

Ledningsgrupp

Ledningsgruppen samordnar den löpande verksamheten. Den bestod under 2017 av VD Dan Holke, chefen för arbetsrättsenheten Sussanne Lundberg, chefen för försäkringsrättsenheten Robert Sjunnebo, chefen för administrativa enheten Elizabeth Östman och IT-ansvarig/VD-sekreterare Anki Berg.

Försäkringsrättsenheten

Försäkringsrättsenheten arbetar med ärenden inom socialförsäkrings- och skadeståndsrätt. Det innebär i huvudsak tvister som rör socialförsäkringsbalken. Många ärenden gäller också medlemmar som är missnöjda med ersättningen från Trygghetsförsäkringen vid arbetskada (TFA).

Arbetsrättsenheten

Arbetsrättsenheten tar sig an alla tvister som har samband med arbetet, i första hand arbetsrättsliga tvister men även rättstvister inom bland annat straffrätten, konkursrätten, avtalsrätten och associationsrätten.

STYRELSEN

Styrelsen har under 2017 bestått av följande personer:

Ordinarie ledamöter

Therese Guovelin – LO
Johan Ingelskog – *Kommunal*
Lea Skånberg – *IF Metall*
Peter Sjöstrand – *Målarna*
Kjell Ahlberg – LO
Bo-Arne Andersson – GS
Annika Nilsson – LO
Valle Karlsson – SEKO
Linda Palmethofer – *Handels*
Ann-Marie Stenberg Carlsson – LO
Eva-Lotta Ramberg – HRF
Sture Thorsell – *Transport*
Magnus Lundberg – TCO
Malin Wulkan – *Unionen*
Åsa Erba Stenhammar – ST
Magnus Eriksson – *personalrepresentant*
Annika Ewerblad – *personalrepresentant*

Suppleanter

Renee Andersson – LO
Inger Hjærtström – *Kommunal*
Thomas With – *IF Metall*
Urban Pettersson – *Elektrikerna*
Monica Sparrman – LO
Jan-Erik Granvik – *Musikerna*
Pernilla Lund – LO
Roger Johansson – *Byggnads*
Magnus Pettersson – *Fastighets*
Claes-Mikael Jonsson – LO
Eva Guovelin – *Livs*
Mikael Jansson – *Pappers*
Lise Donovan – TCO
Erika Ejderhamn Roupé – *Unionen*
Björn Kellerth – *Polisförbundet*
Ilhan Kaskal – *personalrepresentant*
Anne Rajmic – *personalrepresentant*

REVISIONSBERÄTTELSE

Till bolagsstämman i LO-TCO Rättsskydd AB, org.nr 556150-9257

RAPPORT OM ÅRSREDOVISNINGEN

Uttalanden

Jag har utfört en revision av årsredovisningen för LO-TCO Rättsskydd AB för år 2017. Enligt min uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av LO-TCO Rättsskydd ABs finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar. Jag tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Grund för uttalanden

Jag har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Mitt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Jag är oberoende i förhållande till LO-TCO Rättsskydd AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav. Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mina uttalanden.

Annan information än årsredovisningen

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för den andra informationen. Den andra informationen består av separat avgiven Verksamhetsberättelse för 2017 (men innefattar inte årsredovisningen och vår revisionsberättelse avseende denna).

Mitt uttalande avseende årsredovisningen omfattar inte denna information och jag gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med min revision av årsredovisningen är det mitt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen. Vid denna genomgång beaktar jag även den kunskap jag i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om jag, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är jag skyldig att rapportera detta. Jag har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som

kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Mina mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller mina uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen.

Dessutom:

- identifierar och bedömer jag riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för mina uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar jag mig en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för min revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala mig om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar jag lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar jag en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Jag drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. Om jag drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste jag i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga,

modifiera uttalandet om årsredovisningen. Mina slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag inte längre kan fortsätta verksamheten.

- utvärderar jag den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Jag måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Jag måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som jag identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver min revision av årsredovisningen har jag även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för LO-TCO Rättsskydd AB för år 2017 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Jag tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Jag har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Mitt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Jag är oberoende i förhållande till LO-TCO Rättsskydd AB enligt god revisionssed i Sverige och har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mina uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation, och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder

som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Mitt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed mitt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Mitt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed mitt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på min professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att jag fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Jag går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för mitt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för mitt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har jag granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Stockholm den 27 april 2018

Ulrika Granholm Dahl
AUKTORISERAD REVISOR

MILJONREGN TILL MEDLEMMARNA

	Nyanmälda ärenden 2017	Under handläggning	Avslutade ärenden 2017	Utverkad ersättning (tKr) 2017
Förbund				
LO-förbunden				
Byggnads	64	44	96	9 058
Elektrikerna	28	41	29	2 907
Fastighets	42	40	32	3 315
GS	52	63	32	6 116
Handels	136	130	87	6 830
Hotell och restaurang	24	19	24	38 887
IF Metall	104	221	94	21 038
Kommunal	239	257	208	32 437
Livs	45	59	26	6 014
LO	22	12	19	-
Musikerna	3	1	3	230
Målarna	21	45	23	1 592
Pappers	15	25	12	2 565
Seko	43	87	71	12 595
Transport	14	17	6	1 141
Summa	852	1 061	762	144 725
TCO-förbunden				
TCO	3	2	3	-
Finansförbundet	7	5	7	81
Försvarsförbundet	4	3	2	-
FTF	6	3	5	-
Journalistförbundet	6	6	4	-
Vision	11	22	19	944
Läraryrket	24	25	9	121
Polisförbundet	36	49	35	16 037
Skogs-och Lant	3	-	4	-
ST	11	16	8	2 133
Teaterförbundet	2	1	4	-
Tull-Kust	3	2	3	-
Unionen	55	57	84	19 592
Vårdförbundet	4	18	4	388
Yrkesmusiker	2	-	3	-
Summa	177	209	194	39 296

	Nyanmälda ärenden 2017	Under handläggning	Avslutade ärenden 2017	Utverkad ersättning (tKr) 2017
SACO-förbunden				
Saco	1	-	2	-
Civilekonomerna	7	10	8	270
Sveriges Ingenjörer	26	29	7	84
Lärarnas Riksförbund	1	1	1	-
Officersförbundet	3	1	4	-
Tandläkarförbundet	3	1	3	-
Veterinärförbundet	7	4	5	140
Jusek	1	1	3	-
Farmaceutförbundet	1	-	1	-
Akademikerförbundet SSR	3	3	4	-
Sveriges Arbetsterapeuter	1	-	1	-
Kyrkans Akademikerförbund	4	3	4	-
Fysioterapeuterna	3	1	3	532
Summa	61	54	46	1 026
Övriga				
Förbundsavdelningar	42	18	38	53
Ledarna	25	33	14	13 054
Summa	67	51	52	13 107
TOTALT	1 157	1 375	1 054	198 154

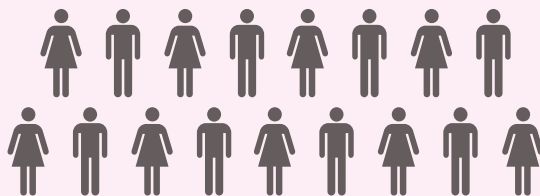
VI SOM ÄR ANSTÄLLDA HÄR VÅREN 2018

Anne Alfredson
Henric Ask
Tom Aspengren
Annki Berg
Sara Björkstrand
Sofia Christola
Ullika Dalén
Erika Engman
Bo Ericson
Magnus Eriksson
Annika Ewerblad
Maria Fridolin
Lina Gertzell
Erik Grahn
Ellinor Gudmundsson

Jeanette Herrström
Dan Holke
Ilhan Kaskal
Susanna Kjällström
Liselott Klang
Mia Larsson
Ulf Lejonklou
Sussanne Lundberg
Mattias af Malmborg
Jörgen Nilsson
Inger Nordström
Marie Nordström
Gunvor Nyström
Mari-Louise Näsholm
Styrmir Olafsson

Annett Olofsson
Frida Oredsson
Anne Rajmic
Carina Ramstedt
Robert Sjunnebo
Mikael Sjöberg
Lise-Lotte Sjöstedt
Jimmie Söndergaard
Georg Thullberg
Josephine Trinder
Lena Törnros
Bo Villner
Anders Wilhelmsson
Olov Östenson
Elizabeth Östman

ORGANISATION

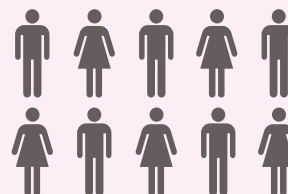
STYRELSE

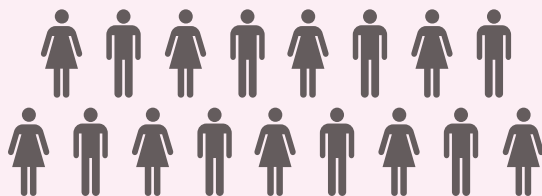
ARBETSUTSKOTT

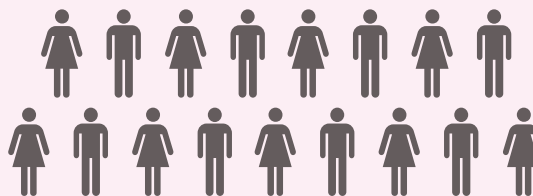
VERKSTÄLLANDE DIREKTÖR
(Chefsjurist)
IT-ansvarig/VD-sekreterare

ADMINISTRATION
Enhetschef
7 sekreterare
1 vaktmästare
1 ekonomiassistent

ARBETSRÄTTSENHETEN
Enhetschef
16 förbundsjurister

FÖRSÄKRINGSRÄTTSENHETEN
Enhetschef
16 förbundsjurister

Arbetsgivare och statliga myndigheter kan upplevas som övermäktiga för en enskild medlem. Men det lönar sig att stå upp för det som är rätt och rimligt. Inte bara moraliskt. Under 2017 har vår verksamhet gett sammantaget 198 miljoner i ersättningar till medlemmar och deras fackliga organisationer.

LO-TCO RÄTTSSKYDD AB

Besöksadress: Olof Palmes gata 29, 7 tr, Box 1155, 111 81 Stockholm, tel 08-676 63 00. www.fackjuridik.com